

Svar på skriftligt spørgsmål om avhjälpande av missförhållandet i utkomstskyddet för arbetslösa när det gäller företagarens maka och barn som bor i samma hushåll

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 502/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Mari-Leena Talvitie / saml m.fl.:

Vad ämnar regeringen göra för att även företagarens maka och barn som bor i samma hushåll och som endast har arbetat i företaget, inte äger det, i framtiden ska ha rätt till ersättningar enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa om de blir arbetslösa och med vilken tidtabell kan beredningen inledas för att denna orättvisa och detta missförhållande i lagen ska kunna avhjälpas?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I systemet med utkomstskydd för arbetslösa betraktas i nuläget en person som företagare förutom i situationer där han eller hon arbetar i ett företag i vilket han eller hon äger en i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) noggrannare definierad andel, även om han eller hon arbetar i ett företag som till motsvarande andel även ägs av företagarens maka eller förälder eller barn som bor i samma hushåll. Företagarens maka eller barn, som i en arbetsrättslig bedömning betraktas som löntagare, kan vara företagare enligt systemet med utkomstskydd för arbetslösa.

Skillnaden jämfört med den arbetsrättsliga bedömningen beror på de allmänna principer som följs inom systemet med utkomstskydd för arbetslösa. Definitionen av en företagare enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa syftar till att omfatta personer som kan påverka sin egen sysselsättning eller arbetslöshet. En familjemedlem som bor i samma hushåll som en företagare har i det här avseendet ansetts kunna likställas med den så kallade ägande företagaren.

Vad gäller en vid familjeföretaget arbetande maka eller barn till företagaren avgörs huruvida företagsverksamheten är en huvud- eller bisyssla på samma sätt utifrån arbetsmängden som för den egentliga företagaren. I regel krävs att hela företagsverksamheten avslutas för att en person ska få arbetslöshetsförmån efter att ha varit sysselsatt i huvudsyssla vid ett företag. I synnerhet vad gäller företagarens familjemedlemmar kan detta dock vara oskäligt. Därför har det i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivits om undantag, och i fall där villkoren i anslutning till dessa uppfylls kan en familjemedlem till den egentliga företagaren som arbetat vid familjeföretaget ha rätt till arbetslöshetsförmån efter att personens eget arbete avslutas även om företagsverksamheten i övrigt fortsätter. Undantag som gäller familjemedlemmar trädde huvudsakligen i kraft från början av 2013. De rättigheter som företagarens familjemedlem har enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan justeras även vad gäller rätten till inkomstrelaterad dagpenning. Då man avgör huruvida en person har rätt till inkomstrelaterad dagpenning är det förutom att en arbetskraftspolitisk bedömning görs även viktigt att företagarens familjemedlem har försäkrat sig i en arbetslöshetskassa som är avsedd för företagare. Detta är viktigt eftersom medlemskap i en löntagarkassa inte ger en företagare rätt till inkomstrelaterad dagpenning. Om företagarens familjemedlem har försäkrat sig mot arbetslöshet i en arbetslöshetskassa för företagare och ovan avsedda bedömning av sysselsättningen möjliggör utbetalning av

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 502/2017 rd

arbetslöshetsförmån, uppstår inte det problem som avses i spørgsmålet.

Därmed ger gällande lag om utkomstskydd för arbetslösa företagarens familjemedlemmar rätt till utkomstskydd för arbetslösa, även inkomstrelaterad dagpenning. Trots detta lyfts det ibland fram fall där en person inte har rätt till inkomstrelaterad dagpenning. I dessa fall handlar det ofta om att ett medlemskap i fel arbetslöshetskassa, nämligen i en löntagarkassa i stället för i en företagarkassa, har hindrat personen från att få inkomstrelaterad dagpenning.

Ministeriet är medvetet om dessa problem och håller på att söka lösningar på dem. Dylika situationer kan direkt förebyggas genom att det delas ut rätt information i rätt tid gällande medlemskap i arbetslöshetskassan, både då en person ansöker om medlemskap och byter arbetsplats. Just anskaffning av och tillgång till information är ett viktigt sätt för att främja att företagares och deras familjemedlemmars rätt till inkomstrelaterad dagpenning förverkligas. Tillgången till rätt information kan främjas genom samarbete mellan olika aktörer, och här spelar arbetslöshetskassorna en central roll.

Vid social- och hälsovårdsministeriet håller man också på att reda ut medlemskap i fel arbetslöshetskassa. Målet är att klarlägga behoven av att ändra lagen om utkomstskydd för arbetslösa och andra lagar med tanke på de olika alternativ där medlemskap i fel kassa kan rättas till retroaktivt. Ett alternativ som ska utredas är huruvida ett medlemskap retroaktivt kan överföras från en löntagarkassa till rätt kassa, dvs. en företagarkassa som försäkrar företagare.

Helsingfors 8.12.2017

Social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila